

İnsanlık uygarlığı muazzam bir teknolojik devrim ve dolayısıyla köklü bir ekonomik ve toplumsal değişim dönemine girdi. Nesnelerin interneti, temiz enerji teknolojileri, genetik bilimi, yapay zeka ve kuantum bilgisayarları gibi devrimsel atılımlar yarının değil bugünün ekonomik politikalarını belirlemeli. Bizzat Ocak 2018 gündemidir söz konusu olan. Kalıcı bir ekonomik büyüme için, Türkiye'nin güç kaynakları bellidir: demokrasi, hukuk devleti, makro-ekonomik disiplin, eğitime özgür düşünce temelli yatırım, insan ve doğa odaklı toplumsal kalkınma anlayışı ile desteklenen ekonomik büyüme, yatırım ortamı, girişimcilik ekosistemi ve istihdam politikaları ve bu milli menfaat çerçevesinde akıllı değerlendirilen bir AB ile entegrasyon ve dünyaya açılım süreci.

Değerli Konuklar,

Medyamızın değerli temsilcileri,

TÜSİAD-Koç Üniversitesi iş birliğinde kurulan Ekonomik Araştırmalar Forumu'muzun düzenlediği “2018 Yılında Türkiye Ekonomisi” konferansına hoş geldiniz.

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Yüreğimiz, desteğimiz, sınır ötesindeki Mehmetçiklerimizde; Silahlı Kuvvetlerimizin Zeytin Dalı harekatı ile terör odaklarına karşı başlattığı mücadelenin ülkemiz sınırlarına barış ve huzur getirmesini diliyoruz. Güvenlik içinde ve özgüvenli bir ülke olmanın en önemli koşullarından biri de güçlü bir ekonomi olmaktır. Bugün çok değerli ekonomistlerimiz ile, 2018 yılında Türkiye ekonomisine ilişkin beklentileri ve bu beklentilere yönelik politika önerilerini ele alacağız. Fırsatları, riskleri ve veri temelli önerileri değerlendireceğiz.

Değerli Konuklar,

Küresel krizden bu yana tüm dünyada, ama özellikle gelişmiş ekonomilerde yaşanan ekonomik durağanlık artık yavaş yavaş geride kalıyor; küresel ekonomi canlanıyor. Kriz sonrası %3'e gerileyen küresel büyümenin 2017 yılında IMF ve OECD'ye göre ortalama %3,6 olurken, 2018 yılında da %3,7 seviyelerine ulaşması bekleniyor. Talebin arttığı, emtia fiyatlarının yükseldiği bu ortamda, gelişmekte olan ülkeler de artan ticaret hacminden olumlu etkileniyor ve büyümelerini hızlandırıyorlar. Dünya ekonomisinde temkinli bir bahar havasının yaşandığını gözlemliyoruz.

Diğer yandan, dünyanın önde gelen merkez bankaları olağanüstü genişlemeci politikalarından yavaş yavaş vaz geçiyorlar. Bol ve ucuz para döneminin sonuna yaklaşıyoruz. Bu genel küresel canlanma ile, gelişmekte olan ülkelerin uluslararası sermaye akımlarından pay alabilmek için daha fazla çaba göstermeleri gereken bir döneme giriyoruz. Sermayeyi ve yatırımları çekebilmek için artık yapısal reformlar, küresel ilişkiler ve hızlı teknolojik ve sosyal değişimlere uyum sağlayabilen esnek ekonomik yapılar bu süreçte son derece önemli olacak.

Türkiye de diğer gelişmekte olan ülkeler gibi küresel gelişmelerden etkileniyor. 2017 yılına, 2016 yılında yaşanan terör olayları ve darbe girişiminin etkisiyle çok da olumlu bir tabloyla giremedik. Geçen yıl, Türkiye ekonomisi, canlanmaya başlayan küresel ekonomi ve küresel ticaretin de etkisi ile ilk dokuz ayda %7.4 oranında büyüdü. Bu yüksek büyüme oranında, özel sektörün dinamizmi ve de hükümetin vergi indirimleri ve Kredi Garanti Fonu gibi iç talebi artırmaya yönelik politikalarının başarısı etkili oldu. Ekonomik büyümeye geri dönen Avrupa Birliği başta olmak üzere ihracatımızda görülen %10,2'lik artış da büyümeye önemli ölçüde destek verdi.

Tabii, **kırılganlıkların azalmadığı, verimliliğin artmadığı bir büyüme maalesef sürdürülebilir bir büyüme olamaz.** 2001 krizi sonrası dönemde, makroekonomik istikrarı sağlayan reformlar sayesinde hem enflasyon hem borçluluk oranlarımızı düşürebilmiş, ekonomide verimlilik artışları çekişli bir büyümeyi başarabilmiştik. AB ile üyelik müzakerelerinin başlaması ile Türkiye markasının çekim gücü hızla artmış, ülkemize önemli miktarda doğrudan yatırım, teknoloji, nitelikli turizm ve nitelikli işgücü çekebilmiştik. Küresel krizden sonra ise sıcak para ile finansman sağlanan iç talebe dayalı büyüme, tüketim ve kamu harcamaları temeline dayandı.

Bugün geldiğimiz noktada büyümeyi artırmaya yönelik uygulanan ekonomi politikalarının ekonomideki kırılganlıkları da beraberinde artırdığını görüyoruz: dış borcun milli gelire oranı, 2011'de %35'ten, 2017'de %52'ye çıktı; kredi mevduat oranı %125; ve enflasyon 2004'den bu yana en yüksek oran olan %11,9'a yükseldi. Gelişmekte olan ülkelerin ortalama enflasyon oranı %4'e doğru yakınsarken Türkiye negatif şekilde ayrışıyor. Fiyat istikrarını sağlayıcı politikalarla enflasyonu kalıcı şekilde %5 ve altına indirmeden TL cinsinden finansman maliyeti sorununu, döviz cinsinden borçlanma ihtiyacını ve kur riski sorunlarımızı çözmemiz mümkün değil. Dolayısıyla kısa vadeli büyüme politikaları yerine enflasyonu düşürmeye yönelik politikaların sabırla yürütülmesi gerekiyor. Çünkü **önemli olan tek başına yüksek oranda bir büyüme oranı elde etmek değil, nitelikli büyümeyi başarmak ve bunun sürdürülebilirliğini sağlayabilmektir.**

Ekonomi politikalarını tasarlarırken temel hedef verimliliği artırmak olmalıdır. Ekonomideki kırılanlıklar ancak bu temelle azaltılabilir. Kredi Garanti Fonu gibi mekanizmalar oluştururken hedef sadece kredi artışı değil, bu kredilerin üretken alanlara dağılımının sağlanması da olmalıdır. Finansman maliyetlerinin giderek arttığı ve mevduatlarımızın yüksek kredi büyümesini artık destekleyemediği bir gerçektir. Artık elimizdeki kısıtlı kaynakları en verimli alanlarda, en verimli projelerde değerlendirmek zorundayız.

Değerli konuklar,

Eski Amerikan Başkanlarından John F. Kennedy, 1961 yılında ABD ile Kanada arasındaki ilişkiyi şöyle tanımlamıştı: “Coğrafya bizi komşu yaptı, tarih bizi dost yaptı, ekonomi bizi ortak yaptı, ihtiyaçlar da bizi ittifak yaptı”. Benzer bir ilişkinin daha da ilerisini AB içinde ve de Türkiye ile AB ülkeleri arasında kurmak mümkün. AB üyelik müzakereleri ile Türkiye’nin Avrupa değer ve standartlarına uyum süreci hızlanmış ve uluslararası siyasal ve ekonomik gücü yükselmişti. Bu durum, Türkiye’nin yatırım cazibesini de artırdı. Özellikle 2005-2008 döneminde Türkiye çok yüksek doğrudan yatırım oranlarına erişti. AB en önemli demokratik değer ortaklığıdır. En önemli yatırım, ticaret, turizm, teknoloji, sosyal kalkınma işbirliği ve mevzuat standartı kaynağımızdır. Bu etkenlerin her biri ülkemizin sadece ekonomik menfaat değil aynı zamanda dış politika ve güvenlik boyutlarında da belirleyicidir. Ayrıca Türkiye’nin uluslararası ekonomik ilişkilerinde yaşamsal önemde bir denklem var. Avrupa değişiyor; yakında daha esnek ve genişlemeye uygun çok çemberli bir yapı oluşacak. Zamanı iyi kullanmalıyız. Türkiye ne kadar AB sürecinde ilerleyen bir ülke olursa, o kadar Çin’den Körfez’e, Amerika’ya dünyanın diğer bölgeleri için siyasal açıdan etkili, ekonomik açıdan cazip olmaktadır. Simetrik olarak, Dünyada etkili bir Türkiye Avrupa’da da daha etkili bir ülke olmaktadır. Bu denklemi güçlendiren her gelişme milli menfaatlerimize hizmet eder, aksi ise ülkemizin karşıtları ve rakiplerini sevindirir. Bu nedenle, dış ilişkilerimizde iyileşmeyle beraber, Türkiye’nin AB üyeliği perspektifinde kararlılıkla yol alması, gümrük birliğinin güncellenmesi ve hızla derinleşmekte olan Avrupa enerji politikalarına ve Avrupa dijital tek pazarına uyum mutlak bir önem arz etmektedir.

Son dönemde, birçok uluslararası kurum Türkiye’de demokrasi ve hukuk alanındaki geri gidişten bahsediyor. Freedom House kuruluşunun “2018 Dünyada Özgürlükler Raporu’nda” Türkiye, politik ve sivil haklara ilişkin notunun düşmesiyle ilk kez “özgür olmayan ülke” kümesine düştü. Diğer yandan Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından yayınlanan “Küresel Rekabet Endeksi”nde Türkiye son beş yılda 10 sıra geriledi, 53. sırada yer aldı. Politika belirsizliği ise Türkiye’de bir numaralı sorun olarak sıralanıyor. Burada, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir büyüme için kurumların önemini bir kez daha gündeme getirmek isterim. **Büyüme destekleyici politikalar gereklidir ve hukuk ve liyakatin erdem olduğu kurumlarla desteklenerek refah hedefleri gerçekleşir.** Ülkemizin hızla olağanlaşması, olağanüstü hal durumundan çıkılması, temel hak ve

özgürlüklerin güçlendirilmesi şüphesiz ki ekonomimizi güçlendirecek, yatırım ortamının iyileştirilmesine önemli katkı verecektir. Güvenlik ile özgürlük birbirlerini tamamlayıcı önceliklerdir.

Dünyada güçlü bir Türkiye için, 21. yüzyıl ekonomisinin gerçeklerine uyum sağlayan reformlar ve dijital dönüşüm nasıl çok önemli ise, 21. yüzyılın özgür insanının ve akıllı toplumunun ihtiyaçlarını yansıtan çağdaş bir demokrasi de o kadar önemlidir; temel milli menfaat konumuzdur.

Değerli konuklar,

Bugünkü oturumumuzda çok değerli iktisatçılarımızı konuk ediyoruz. Salondaki kalabalık ilginin boyutlarını yansıtıyor. Tartışma verimli olacak. Şimdiden akla gelen bazı sorular var:

- 2017 yılındaki yüksek büyüme sürdürülebilir mi?
- Enflasyon neden çift hanede? Enflasyonu düşüremiyor muyuz, düşün mü istemiyoruz?
- Türkiye baş döndürücü teknolojik gelişmelerin olduğu bir dünyayla nasıl rekabet edecek, hızlanan küresel büyümeden nasıl pay alacak?
- Hangi yapısal sorunlar Türkiye ekonomisinin önünde en büyük engel?
- 2018’de nasıl büyüyeceğiz? Büyümemizi nasıl finanse edeceğiz?
- En kırılganlar listesinden nasıl çıkacağız?

Yanıtları, sözü konuşmacılarımıza bırakıyor, hepinize teşekkürlerimi sunuyorum.